

Наталя ДУГІЄНКО,
канд.екон. наук, доцент, доцентка кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки міжнародного туризму
Запорізький національний університет, Україна
ORCID 0000-0002-4551-5548
dugienkonata@ukr.net

Анастасія ТУЛУПОВА,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Готельно-ресторанна справа»
Запорізький національний університет, Україна
ORCID 0009-0007-1705-3650
tulupovanastoa@gmail.com

МЕНЕДЖМЕНТ – АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Анотація. Представлені аспекти управління сталим розвитком в контексті сучасного менеджменту. Зокрема стратегії та практики, що використовуються в корпоративному секторі для досягнення економічної, соціальної та екологічної стійкості. Також розглядається вплив глобалізації на процес управління сталим розвитком та роль державного управління у цьому контексті. Додатково, висвітлено інтеграцію понять сталого розвитку в місцеві управлінські практики та етичні аспекти, пов'язані з управлінням сталим розвитком. Висновки цієї роботи допоможуть розширити розуміння та підвищити ефективність стратегій управління, спрямованих на досягнення сталого розвитку в різних сферах діяльності.

Ключові слова. Менеджмент, сталий розвиток, управління.

Актуальність. Менеджмент сталого розвитку у сучасному світі важливий в контексті постійних викликів, що ставлять під загрозу екологічну стійкість, економічну ефективність та соціальну відповідальність. Зростання світового населення, обмеженість природних ресурсів, зміни клімату та інші фактори підштовхують підприємства та установи до пошуку нових стратегій управління, спрямованих на забезпечення сталого розвитку. Інтегруючи принципи сталості в свою діяльність, організації можуть забезпечити не лише власну життєздатність, а й сприяти сталому зростанню суспільства в цілому.

Постановка завдання. Питання менеджменту та аспекти управління сталим розвитком досліджувалися такими науковцями, як О.В. Гаращук, В.І. Куценко [2, с. 1-2], В.П. Бех, М.В. Туленков, А.А. Кравченко, Л.М. Макаренко, О.Г. Рябека, Н.В. Крохмаль. Для реалізації сталого розвитку з усього різноманіття об'єктивних і суб'єктивних факторів необхідно виділити пріоритети, сформулювати стратегію, визначити завдання, знайти методи та засоби їх вирішення [1, с. 538]. Система сталого розвитку знаходиться у стані постійної динаміки. Розв'язання такого масштабного завдання неможливе без участі урядових або спеціалізованих організацій. Для цього необхідно залучення як влади, так і громадянського суспільства, всіх країн та соціальних верств населення, фактично всіх людей, оскільки сталий розвиток повинен охоплювати всі рівні управління та життя людей – від глобального та міжнародного до місцевого та особистого рівня.

Основними передумовами втілення сталого розвитку можна визначити такі: розуміння основ сталого розвитку людьми у відкритих стаціонарних системах, розкриття сутності формування систем в узгодженні їх матеріальних, інформаційних та енергетичних та синергетичних аспектів, визначення шляхів зміни сутності людини як особистості у трьох основних проявах: як біологічної і соціальної і працюючої людини, перетворення людини з об'єкта в суб'єкта глобального розвитку, створення міжнародної нормативно-правової бази для цього, формування глобальних, національних, регіональних, місцевих стратегій сталого розвитку на основі економічного зростання та задоволення основних потреб людей, значне зменшення енергоефективності економіки,

пошук ресурсів для необхідних економічних, екологічних, соціальних, політичних та інших трансформацій, особливо для країн, що розвиваються, створення та вдосконалення міжнародних та національних систем моніторингу ефективності, реалізованих заходів та коригування програм розвитку, активізація соціальної мобілізації на користь реалізації програм сталого розвитку, забезпечення координації наукового дослідження проблем та супроводу практичних дій з реалізації концепції сталого розвитку, зворотного зв'язку між теоретичним узагальненням і практичною діяльністю у сфері сталого розвитку.

Результати дослідження. Стійкий розвиток суспільства можливий лише за умови підтримки стабільного, стійкого розвитку екосистем, який балансує з розвитком людини і суспільства. Екосистема функціонує за тими ж законами, що і будь-яка відкрита стаціонарна система. Стаціонарна система відноситься до екосистеми або сукупності взаємопов'язаних елементів, які перебувають у стані рівноваги та забезпечують сталість середовища для життя. Збереження стаціонарності екосистем є ключовим для забезпечення сталого розвитку суспільства, оскільки це створює умови для збереження біорізноманіття, підтримує стабільність клімату та надає інші екосистемні послуги, які є необхідними для життя та добробуту людей. Такий підхід передбачає гармонійне співіснування людей та природи, де використання природних ресурсів відбувається на рівні, який не перевищує їх відновлюваність та здатність відновитися. Системі притаманні саморозвиток і саморегуляція. Система існує та функціонує завдяки взаємодії, розподілу і перерозподілу різних складових, які надходять як внутрішні, так і зовнішні чинники, а також тих, що продукуються самою системою [2, с. 1-2].

Сталий розвиток – це спосіб організації діяльності суспільства, за якою воно зможе існувати в довгостроковій перспективі. Він має на меті досягнення соціальної та економічної справедливості, збереження навколишнього середовища та відновлення використаних природних ресурсів. Суть сталого розвитку полягає у визначенні життєздатних схем, що враховують економічні, соціальні та екологічні аспекти людської діяльності. Ухвалюючи рішення, громади, компанії та громадяни мають враховувати не лише перспективу 10-20 років, а й далеке майбутнє. Думка, що концепція сталого розвитку стосується лише екологічної ситуації, неправильна. Ця концепція набагато ширше, ніж просто турбота про екологію. Вона зачіпає всі сфери життя: економічну, соціальну та екологічну – тобто на екології відводиться лише третина уваги. Центральне місце в концепції займає людина сучасного та людина майбутнього. Як експлуатація ресурсів, економічний розвиток чи спрямованість інвестицій, так і освіта, охорона здоров'я, зайнятість та боротьба з голодом – за цією концепцією всі аспекти розвитку суспільства мають узгоджуватися як і з теперішніми, так і з подальшими потребами. Сталий розвиток визначається як розвиток, який задовольняє потреби сьогодення без шкоди для наступних поколінь задовольняючи власні потреби. Отже, вимагає докладання спільних зусиль для благополуччя людей. Іншими словами, цей процес розвитку призначений для забезпечення потреб суспільства у невизначеному майбутньому, підтримки ефективної економічної системи. Багато з екологічних, соціальних і економічних проблем, які ми спостерігаємо, насправді є лише виявом більш глибоких і системних недоліків у наших практиках та підходах. Потреби людей і потреби екосистем з течією часу стають все більш взаємопов'язаними, і їх розв'язання вимагає взаємодії та спільних зусиль. Для досягнення сталого розвитку вкрай важливо гармонізувати три основні елементи: економічне зростання, соціальне залучення та захист навколишнього середовища. Ці елементи взаємопов'язані, і всі вони мають вирішальне значення для добробуту окремих людей і суспільства. Ліквідація бідності в усіх її формах і вимірах є неодмінною вимогою сталого розвитку. З цією метою необхідно сприяти сталому, інклюзивному та справедливому економічному зростанню, створенню більших можливостей для всіх, зменшенню соціальної нерівності, підвищенню базового рівня

життя, сприянню справедливому соціальному розвитку та включенню, а також сприянню інтегрованому та сталому управлінню природними ресурсами та екосистемами.

Дипломатія сталого розвитку – це комплексний підхід, спрямований на досягнення цілей сталого розвитку шляхом співпраці, переговорів та взаємодії між різними учасниками на різних рівнях, включаючи міжнародний, національний та місцевий. Цей підхід враховує потреби сьогодення без шкоди для майбутніх поколінь, забезпечуючи узгоджений розвиток економіки, соціальної справедливості та екологічної стійкості. Дипломатія сталого розвитку орієнтується на пошук рішень, які задовольняють потреби всіх сторін і сприяють сталому зростанню та збереженню навколишнього середовища. Основна причина соціальних, екологічних та економічних проблем часто пов'язана з нестабільною практикою, яка виникає через те, що ані людські суспільні, економічні, ані екологічні потреби не були задоволені. Успіх дипломатії сталого розвитку залежить від здатності різних сторін досягати компромісів та працювати разом для досягнення спільних цілей. Тільки завдяки взаємопідтримці та спільним зусиллям можна забезпечити сталість та стійкість розвитку [3, с. 1-7; 5, с. 2-8].

Політика є найбільш ефективною, коли вона реалізується на належному рівні – міжнародному, національному чи місцевому. Дії суспільства можуть варіюватися від міжнародних до окремого підприємства та окремої людини. Політичні стратегії, заходи, угоди і законодавство можуть мати або надто високий рівень складності, або, навпаки, бути надто спрощеними, щоб бути дієвими. Важливо визначити основні цілі, яких потрібно досягти за допомогою підходу взаємної вигоди, і розробити відповідь, яка ефективно відповідає цим цілям. Таким чином, дипломатія сталого розвитку використовує численні дії, які вживаються на всіх рівнях, зміни і враховує зміни в глобальній системі управління для просування сталого розвитку. Традиційні закони та договори зазвичай є досить не гнучкими, тоді як багато законів і договорів, які стосуються навколишнього середовища та торгівлі, дозволяють сторонам змінювати положення відповідно до змін контексту або додаткової інформації. Угоди мають бути сформульовані таким чином, щоб забезпечити стабільне управління ресурсами або умовами, одночасно забезпечуючи можливість реагувати на непередбачені зміни інформації та умов, які можуть виникнути після укладення угоди. Необхідно встановити методи та підходи для ефективного вирішення невизначеностей, які характеризують системи сталого розвитку. Така невизначеність може виникати через недостатнє розуміння наукових аспектів, а також через непередбачуваність соціальних, політичних та економічних факторів. Це охоплює різні аспекти, включаючи когнітивну невизначеність, яка пов'язана з обмеженими знаннями або невизначеністю в наукових дослідженнях, стратегічну невизначеність, що виникає з несподіваних змін у стратегіях та планах, і інституційну невизначеність, яка може виникати через нестабільність політичних або правових умов. Для ефективного управління цими системами потрібно розвивати гнучкі методи та реагувати на зміни, забезпечуючи сталість управління при одночасному врахуванні невизначеностей, що можуть виникати [4, с. 18-30].

Висновки. Сталий розвиток суспільства є неминучим і необхідним завданням, яке потребує збалансованого підходу до вирішення екологічних, економічних та соціальних проблем. Ключовими компонентами успішної стратегії сталого розвитку є збереження екосистем та ефективне використання ресурсів, забезпечення соціальної справедливості та захист навколишнього середовища. Цілеспрямована дипломатія сталого розвитку відіграє важливу роль у співпраці між різними суб'єктами для досягнення спільних цілей сталого розвитку. Вона ґрунтується на розумінні того, що проблеми екологічного, економічного та соціального характеру взаємопов'язані, і їх вирішення потребує спільних зусиль. Забезпечення сталого розвитку вимагає гнучкості в управлінні та прийнятті рішень, а також врахування невизначеності, яка є невід'ємною частиною складних систем.

Вирішення цих проблем потребує не лише національних, але й міжнародних зусиль, а також ефективної взаємодії на всіх рівнях суспільства. Таким чином, лише шляхом спільних дій та постійного просування в напрямку сталого розвитку ми зможемо забезпечити гармонію між людиною, суспільством та природою для добробуту сьогодення та майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Бех В.П., Туленков М.В. Управління сталим розвитком : підручник для магістрів з управління та адміністрування. Київ : «Каравела». 2018. 538 с.
2. Гаращук О.В., Куценко В.І. Менеджмент у забезпеченні сталого розвитку : навчально-прикладний посібник. Львів : Державний університет "Львівська політехніка". 2017. 145 с.
3. Вальд Б.І. Сталий розвиток: що це, чому це важливо та до чого тут Україна. *Український капітал*. 28.05.2021. URL: <http://surl.li/ocnwk>.
4. Садовенко А., Масловська Л., Середа В. Сталий розвиток суспільства : навчальний посібник. Київ, 2015. 398 с.
5. Мумо В. Р., Бхандарі Р. Р., Кул Л., Веркуйєн П.В. Дипломатія сталого розвитку діагностика для переговорів та впровадження сталого розвитку. Вашингтон округ Колумбія: Центр міжнародної екологічної та ресурсної політики, Школа права та дипломатії ім. Флетчера, Університет Тафтса, 2017. 73-81 с.

Natalia DUHIIENKO,
Ph.D. econ. the science, Associate Professor of the Department of International
Economics, natural resources and the economics of international tourism
Zaporizhzhya National University, Ukraine
Anastasiia TULUPOVA,
a graduate of the first (bachelor) level of higher education,
educational program "Hotel and restaurant business"
Zaporizhzhya National University, Ukraine

MANAGEMENT – ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT MANAGEMENT

Abstract. It presents various aspects of sustainable development management in the context of modern management. In particular, strategies and practices used in the corporate sector to achieve economic, social and environmental sustainability. The impact of globalization on the process of managing sustainable development and the role of public administration in this context are also considered. Additionally, the integration of sustainability concepts into local management practices and ethical aspects related to sustainability management are highlighted. The conclusions of this paper will help to broaden the understanding and increase the effectiveness of management strategies aimed at achieving sustainable development in various fields of activity.

Keywords. Management, sustainable development, governance.